



Luovutussopimus

Viite: Matias Laitisen ja Raatteen Portti -museon museonjohtajan Reima Haapojan yhteydenpito

Suomen Ilmailumuseo luovuttaa pysyvästi Suomussalmen kunnalle Raatteen Portti -museoon seuraavan esineen:

Esineen nimi: Neuvostoliittolaisen Polikarpov I-15bis -hävittäjän ohjaajan istuimen selkäpanssari

Esineen tiedot: Neuvostoliittolainen Polikarpov I-15bis (I-152) -hävittäjä teki pakkolaskun Suomussalmen Kiantajärven Kiekkiselän jäälle joulukuussa 1939. Koneen lentäjän onnistui pakkolaskun jälkeen palata omiensa puolelle, mutta kone jäi joulukuun heikoille jäille ja se vajosi jään läpi varsin ehjänä Kiantajärveen. Koneen paikka löytyi 1950–1960-luvuilla, kun uittohinaajan vaijeri tarttui koneen hylkyyn. Paikallisista henkilöistä koostunut ryhmä nosti koneen jäännöksiä vuonna 1972, mutta samalla rikkoi koneen rakennetta pahoin. Koneen Shvetsov M-25 -moottoria ei saatu nostettua, vaan moottori murtui irti koneen rungosta ja jäi järvenpohjaan. Lentokoneen nostettuja jäännöksiä on Raatteen Portti -museon näyttelyssä esillä ja myös museon tiloissa varastoituna. 1970 -luvulla nostetun runkokehikon jäännökset on vuonna 2015 siirretty Juntusrannasta yksityiseltä henkilöltä Lappeenrantaan Karjalan Ilmailumuseoon.

Suomen Ilmailumuseon vapaaehtoinen sukellusryhmä yhteistyössä Suomen Ilmailumuseon ja Keski-Suomen Ilmailumuseon (nyk. Suomen Ilmavoimamuseo) paikansi moottorin sijainnin pohjasedimentin sisällä uudelleen vuosina 2011 ja 2015. Suomen Ilmailumuseon vapaaehtoisryhmä yritti syyskuussa 2016 Sotamuseon luvalla ja yhteistyössä ammattisukellusyritys Finnsukellus Oy:n kanssa kaivaa esiin ja nostaa moottorin siinä kuitenkin onnistumatta.

Moottorin kaivaustyön yhteydessä havaittiin jonkin matkaa moottorista, pohjasedimentissä, yläosastaan pieneltä osin vielä näkyvissä, ohjaajan selkäpanssari, joka oli todennäköisesti irronnut ja jäänyt pohjaan, kun koneen runkokehikkoa nostettiin osissa vuonna 1972.

Selkäpanssari päätettiin nostaa paikalla olleen Suomen Ilmailumuseon intendentin päätöksellä, koska se olisi todennäköisesti peittynyt lopullisesti pohjasedimenttiin moottorin esiin kaivamisen yhteydessä, sillä pohjasedimentin kasaantumisalue kaivausejektorin poistoletkusta oli selkäpanssarin sijaintialueella. Selkäpanssari nostettiin konservoitavaksi Suomen Ilmailumuseossa, mutta alusta alkaen sen lopulliseksi sijoituspaikaksi oli sovittu Raatteen Portti -museo, jossa suurin osa koneenhylyn nostetuista jäännöksistäkin on esillä tai säilytyksessä. Selkäpanssaria ei ole luetteloitu Suomen Ilmailumuseon kokoelmiin.

Selkäpanssarin konservointi Suomen Ilmailumuseossa konservattori Antti Laukkasen toimesta valmistui vuonna 2022, ja esine pääsee nyt viimein Raatteen Portti -museoon esille, kuten alun perinkin oli sovittu.

Lentokoneen M-25 -moottorin nosto onnistui myös lopulta vuonna 2018 Sotamuseon, Suomen Ilmavoimamuseon, Puolustusvoimien Kainuun prikaatin ja vapaaehtoisten yhteisoperaationa. Moottori on nykyisin Tapani Meriläisen konservoinnin jälkeen esillä Raatteen Portti -museossa.

Mitat ja kuljetus: Selkäpanssarin korkeus (pituus) on 93 cm, ja suurin leveys, reunan kiinnike mukaan luettuna, on 72 cm.

Esineen paino on useita kymmeniä kiloja. Selkäpanssari on pakattu kuljetusta varten vaakatasoon, paksulle vanerilevylle. Esine on pehmustettu ja kiinnitetty liinoilla levyyn, mutta levyä ja esinettä ei saa nostaa pystyyn, vaan kuljetus ja siirrot on tapahduttava vaakatasossa. HUOM! Selkäpanssarin reunoissa on esineeseen kuuluvat hauraat kiinnikkeet, joita on varottava vahingoittamasta esinettä käsiteltäessä. Esineen esittelyä varten on suositeltavaa sen hyvä tukeminen pystyasentoon, niin ettei se pääse kaatumaan, ja huomioitava sen paino.

Esine luovutetaan pysyvästi Suomussalmen kunnan omistamaan Raatteen portti –talvisotamuseoon ja sen kokoelmiin.

Selkäpanssarin pyydetään pysyvän samassa kokoelmassa kyseisen I-15bis hyllyn muiden osien kanssa.

Museon osoite on: Raatteen Portti, 89800 Suomussalmi.

Museon toiminnasta ja kokoelmista vastaavan Raatteen Portti Oy:n nykyisen yrittäjän ja museojohtajan Reima Haapojan kanssa on sovittu että, hän asettaa selkäpanssarin näyttelyssä vitriiniin, etteivät asiakkaat pääse koskettamaan esineeseen, ja näyttelytila on lisäksi valvottu kameroin. Haapojan kanssa on myös sovittu, että Pekka Simula vastaa esineen kuljetuksesta Vantaalta Suomussalmelle. Esine luovutetaan kuljetusta varten pakattuna Simulalle 17.9.2025.

Raatteen portti -museon ja sen kokoelman omistajan (Suomussalmen kunta) edustaja:

Jonne Maaninka, Elinvoimajohtaja

Suomussalmen kunta, PL 40 (Kauppakatu 20)

89600 Suomussalmi

jonne.maaninka@suomussalmi.fi

p. 0406884480

Raatteen portti -museon yrittäjä ja museonjohtaja:

Reima Haapoja

Raatteen Portti Oy

Raatteentie 2, 89800 Suomussalmi

info@raatteenportti.fi

p. 0400 892192

Liitteet:

- Kaksi Antti Laukkasen valokuvaa esineestä konservoinnin jälkeen.

- Esineen konservointiraportti, PDF-tiedosto, konservattori Antti Laukkanen, Suomen Ilmailumuseo, 2023

Tiedoksi:

Raatteen Portti Oy, Reima Haapoja

Sotamuseo, Anssi Saari

Tätä sopimusta on tehty kaksi kappaletta allekirjoitettuna, ja luovutettu esineen mukana kuljetettavaksi, joista pyydetään toinen vastaanottajan allekirjoittama versio, lähettämään takaisin Suomen Ilmailumuseoon.

Vantaalla 17.9.2025

Luovuttaja

Matias Laitinen

Intendentti

Suomen Ilmailumuseo

matias.laitinen@ilmailumuseo.fi

p. 040 5757783

Vastaanottaja

Jonne Maaninka

Elinvoimajohtaja

Suomussalmen kunta



Kuvat: Antti Laukkanen, Suomen Ilmailumuseo